

PODSTAWOWE ZAGADNIENIA PRAWNE DOT. WOLONTARIATU

1. Podstawy prawne wolontariatu

Działalność wolontariuszy w Polsce reguluje:

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, opublikowana w dniu 29 maja 2003 r. w Dz. U. Nr 96 poz. 873 – w dalszej części nazywana ustawą.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, opublikowana w dniu 29 maja 2003 r. w Dz. U. Nr 96 poz. 874- w dalszej części nazywana przepisami wprowadzającymi. Przepisy obu aktów prawnych weszły w życie w dniu 29 czerwca 2003 r.
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej określające warunki angażowania wolontariuszy w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu określające tryb angażowania wolontariuszy w pedagogicznych poradniach psychologicznych.

Poza ww. wskazanymi aktami prawnymi również w innych ustawach wskazuje się na możliwość korzystania z pomocy wolontariuszy jednak bez szczegółowego określania ich zasad. np. ustawa o pomocy społecznej.

2. Definicja ustawowa

Wolontariuszem jest każda osoba (fizyczna), która dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

3. Kto może być wolontariuszem?

Wolontariuszem jest każda osoba (fizyczna), która dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji (w tym także szkoły – np. zadania wykonane na feriach szkolnych) na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wolontariusz musi posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń, tylko wtedy, gdy obowiązek ten wynika z przepisów prawnych.

4. Kto może korzystać ze świadczeń wolontariuszy?

Wolontariusze mogą być angażowani przez:

- organizacje pozarządowe (w tym stowarzyszenia i fundacje), inne podmioty, które zgodnie z ustawą prowadzą działalność pożytku publicznego,
- organy administracji publicznej oraz jednostki podległe lub przez nie nadzorowane, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Ustawa nie przewiduje możliwości angażowania wolontariuszy przez podmioty

gospodarcze (Szkoła nie jest podmiotem gospodarczym – jest jednostką organizacyjną JST).

3. Porozumienie o wykonywaniu świadczeń na zasadzie wolontariatu

Wolontariusz pracuje w organizacji (instytucji, w tym szkole) na podstawie i w oparciu o porozumienie zawarte z organizacją (instytucją, w tym szkołą). Porozumienie powinno określać zakres, sposób i czas wykonywania świadczenia, a także zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania. W przypadku wolontariatu przekraczającego 30 dni, porozumienie musi mieć formę pisemną, co tym samym oznacza, że dla porozumień krótszych wystarczy forma usta. Jednakże zawsze na żądanie wolontariusza porozumienie musi zostać potwierdzone na piśmie.

4. Prawa i obowiązki wolontariusza.

Wolontariusz jest zobowiązany sumiennie wykonywać podjęte zadania. Powinien także dokładać należytej staranności w trakcie wykonywania swoich zadań w stosunku do osób fizycznych, na rzecz, których świadczy swoją pomoc. Musi również dbać o majątek powierzony mu przez organizację (instytucję, w tym szkołę) (np. sprzęty powierzone mu do wykonywania zadań) oraz majątek organizacji (instytucji, w tym szkoły) (np. sprzęty biurowe), jeżeli świadczy swoją pracę w lokalu biura stowarzyszenia lub fundacji.

Wolontariusz w trakcie lub po zakończeniu świadczenia na rzecz organizacji (instytucji, w tym szkoły) może zażądać od organizacji (instytucji, w tym szkoły) wydania mu pisemnego zaświadczenia o wykonywaniu świadczeń na zasadzie wolontariatu, zawierające informacje o tym, co wolontariusz robił w ramach swoich obowiązków oraz jakie zdobył doświadczenie. Ponadto, na prośbę wolontariusza organizacja (instytucja, w tym szkoła) może wystawić pisemną opinię o wykonywanej przez wolontariusza pracy. Opinia różni się od zaświadczenia tym, że oprócz opisu świadczenia, jakie wykonywał wolontariusz, zawiera ocenę jego pracy oraz jego postawy i predyspozycji zawodowych.

5. Czy wolontariusz podlega ubezpieczeniu?

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przewiduje możliwość zgłoszenia wolontariusza do powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli wolontariusz nie jest ubezpieczony z innego tytułu. Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków (NW) wolontariuszy organizacja (instytucja, w tym szkoła) obowiązana jest pokrywać w razie zawarcia porozumienia z wolontariuszem na czas krótszy niż 30 dni. W takim wypadku organizacja (instytucja, w tym szkoła) musi wykupić dla swoich wolontariuszy ubezpieczenie. Jeżeli natomiast organizacja (instytucja, w tym szkoła) zawiera porozumienie o świadczenie usług na czas przekraczający 30 dni, to wolontariusz objęty zostaje ubezpieczeniem z tytułu nieszczęśliwych wypadków na mocy tzw. małej ustawy wypadkowej. Zgodnie z tą ustawą wolontariuszowi, który ulegnie wypadkowi przy wykonywaniu świadczeń wolontariackich w przypadku wystąpienia nagłego zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną wywołującego uraz bądź śmierć przysługiwać będzie:

- ✓ renta z tytułu niezdolności do,
- ✓ jednorazowe odszkodowanie,

- ✓ świadczenie zdrowotne w zakresie leczenia następstw wypadku lub choroby zawodowej.

6. Ubezpieczenie OC

Ustawodawca nie wskazuje konieczności wykupienia ubezpieczenia OC na okoliczność współpracy z wolontariuszami. Warto jednak zadbać o takie ubezpieczenie, gdyż chroni ono korzystającego (organizację, placówkę) przed ewentualnymi roszczeniami osób trzecich, w wyniku działań wolontariuszy.

7. Oferty towarzystw ubezpieczeniowych

Praktycznie każdy ubezpieczyciel jest w stanie przygotować ofertę ubezpieczenia dla wolontariuszy. Oferty różnią się zakresem odpowiedzialności, sumą gwarancyjną czy też wysokością składki.

8. Co zrobić w razie wypadku?

Postępowanie powypadkowe będzie zależne od rodzaju umowy zawartej z wolontariuszem, a co się z tym wiąże rodzaju ubezpieczenia, które mu zapewnił. W przypadku umów ustnych (czas współpracy do 30 dni) organizacja angażująca zobowiązana jest wykupić wolontariuszowi ubezpieczenie w wybranej firmie ubezpieczeniowej. Warunki szczegółowe wykupionej polisy określać będą tryb postępowania w razie wypadku.

W przypadku umów pisemnych (czas współpracy powyżej 30 dni) tryb postępowania jest następujący:

- ✓ należy wypełnić kartę wypadkową, która określa okoliczności zaistniałego wypadku;
- ✓ udać się do lekarza i uzyskać zaświadczenie o stwierdzonym urazie;
- ✓ sporządzić ksero porozumienia z wolontariuszem;

Te trzy dokumenty po zakończeniu leczenia i ew. rehabilitacji należy przesłać do Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, właściwego ze względu na miejsce działania placówki, z którą współpracował wolontariusz. To właśnie ZUS jest instytucją, którą podobnie jak w przypadku wypadków pracowniczych, władna jest przeprowadzić procedurę odszkodowawczą.

9. Prawa i obowiązki organizacji (instytucji - szkoły) korzystającej z pracy wolontariusza.

Każda organizacja (instytucja, w tym szkoła) angażująca wolontariuszy ma obowiązek poinformować go o ewentualnym ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywaniem danego świadczenia, jak również o sposobie ochrony przed ewentualnymi zagrożeniami. Ma ona również obowiązek zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania świadczeń, w tym odpowiednie środki ochrony indywidualnej – na takich samych zasadach jak w przypadku pracowników zatrudnionych przy takim samym zadaniu.

Ponadto organizacja ma obowiązek pokrywania kosztów podróży służbowych i diet

wolontariusza na zasadach dotyczących pracowników. Jednakże wolontariusz może się zrzec tego uprawnienia podpisując oświadczenie o zwolnieniu organizacji (instytucja, w tym szkoła) z tego obowiązku.

Nie obowiązkiem, lecz dobrowolnym wyborem organizacji (instytucji – szkoły) jest pokrywanie innych kosztów związanych z pracą wolontariuszy, np. kosztów szkoleń itp. Organizacja (instytucja-szkoła) ma obowiązek ubezpieczyć wolontariusza od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Organizacja (instytucja, w tym szkoła) może oczekiwać od wolontariusza lojalności, zaangażowania, stosowania się do wskazówek osoby zajmującej się organizacją pracy dla wolontariuszy oraz działania w zgodzie z zawartym porozumieniem.

Organizacja (instytucja, w tym szkoła) angażująca wolontariuszy ma obowiązek poinformować wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciążących obowiązkach oraz zapewnić stałą dostępność tych informacji np. przez wywieszenie informacji na tablicy ogłoszeń w biurze organizacji (instytucji – szkole).

10. Umowa wolontariacka

Obowiązkiem wynikającym z ustawy jest zawarcie umowy pomiędzy korzystającym i wolontariuszem. Umowa jest kontraktem, który reguluje zobowiązania obydwu stron, może mieć dwojaki charakter, w zależności od czasu współpracy.

Okres współpracy do 30 dni – umowa może mieć formę ustną.

Okres współpracy powyżej 30 dni – umowa obligatoryjnie musi mieć charakter pisemny. Umowa bez względu na charakter musi regulować następujące kwestie: czas i przedmiot porozumienia a także sposób jego rozwiązania.

Umowy nie należy nigdzie rejestrować. Sporządzana jest w dwóch egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron.

Porozumienie z wolontariuszem jest umową cywilno – prawną, a nie umową stosunku pracy.